

AYL AYM

**Bibliotēkas un muzeji
kā droša telpa dialogam
un informācijas pratībai**

#JautāSavaiBibliotēkai #JautāSavamMuzejam

2022.gada 13. jūlijā Kultūras ministrija (KM) sadarbībā ar Pārresoru koordinācijas centru, UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju, Starptautiskās Muzeju padomes Latvijas Nacionālo komiteju (ICOM) un Starptautisko bibliotēku asociāciju un institūciju federāciju (IFLA) rīkoja ANO Augsta līmeņa Ilgtspējīgas attīstības politikas foruma tematisko pasākumu, lai diskutētu, kā muzeji un bibliotēkas var veicināt dialogu, līdzdalību un informācijpratību, atbalstot ilgtspējīgas attīstības mērķus (SDG). Tematiskā pasākuma ieraksts pieejams šeit: ["Bibliotēkas un muzeji kā droša telpa dialogam un informācijas pratībai"](#).

Tematiskais pasākums notika līdz ar Latvijas brīvprātīgo [Ziņojumu par ilgtspējīgas attīstības mērķu \(IAM\) ieviešanu Latvijā no 2018. līdz 2022. gadam](#), ko Ņujorkā šogad prezentēja izglītības un zinātnes ministre Anita Muižniece un kurā tika uzsvērts muzeju un bibliotēku transformējošais potenciāls sniegt iespēju cilvēkiem piedalīties ilgtspējīgā attīstībā.

Latvijas brīvprātīgais nacionālais ziņojums balstījās kopš 2018. gada gūtajā pieredzē, tostarp kā piemērus minot muzeju un bibliotēku darbinieku apmācību un attīstības pasākumus vebināros un konferencēs, praktisko resursu publicēšanu par ilgtspējīgas attīstības mērķiem un labas prakses apmaiņu starp iestādēm, kas var palīdzēt citām valstīm.

Tematisko pasākumu vadīja Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieks Uldis Zariņš, tajā uzstājās ICOM Ilgtspējīgas attīstības darba grupas loceklis Henrijs Makgī (*Henry McGhie*), IFLA projekta "Pasaules bibliotēku karte" vadītāja Kristīne Pabērza-Ramiresa; Apvienoto Arābu Emirātu universitātes profesore, informācijas pratības eksperte Maha Bašrī (*Maha Bashri*); Ukrainas Bibliotēku asociācijas valdes locekle Tetjana Hrančaka (*Тетяна Гранчак*); Čārlza Darvina fonda pārstāvis Edgardo Sivaljero (*Edgardo Civallero*) un Žaņa Lipkes memoriāla vadītāja Lolita Tomsone.

Galvenās atziņas:

Uldis Zariņš uzsvēra kultūras lielāko spēku – spēju uzrunāt sabiedrību mākslas valodā – ar mūziku, vizuālo mākslu vai literatūru, kas ļoti atšķiras no politiķu, zinātnieku vai mediju valodas, jo tā sasniedz ne tikai cilvēku prātus, bet arī sirdis un dvēseles. Kultūra var būt spēcīgs līdzeklis sabiedrības uzvedības pārmaiņu veicināšanai, taču tas nozīmē arī lielu atbildību – kultūru, tāpat kā jebkuru ietekmīgu spēku, diemžēl var izmantot arī ļaunprātīgi vai pat kā ieroci, tāpēc ir ļoti svarīgi nodrošināt, lai kultūra vienmēr kalpo lielākam labumam.

HIGH-LEVEL POLITICAL FORUM
ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

unesco
Latvian National
Commission

IFLA

Ministry of Culture
Republic of Latvia

Cross-Sectoral
Coordination Centre
Republic of Latvia

ICOM
International
Council of Museums
Latvia

Kristīne Pabērza-Ramīresa pievērta uzmanību bibliotēku potenciālam veicināt iekļaušanu, sabiedrības vienotību un miera veidošanu, piedāvājot jaunas iespējas mācībām un prasmju attīstībai, atbalstot neaizsargātākos un iesaistoties dažādu ieinteresēto pušu partnerībās. Īpaši pievēršot uzmanību vietējās kopienas vajadzībām, bibliotēkas var veidot labākus pakalpojumus un programmas.

Henrijs Makgī norādīja, ka muzeji un citas kultūras institūcijas var būt vietas, kur Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030.gadam (Programma 2030) principus pārvērst praktiskā darbībā, proti, "aktīvā, brīvā un jēgpilnā līdzdalībā", "neatstājot novārtā nevienu", lai palīdzētu īstenot dažādās starptautiskās vienošanās (konvencijas un deklarācijas). Programmas 2030 principi var palīdzēt šīm iestādēm attīstīt pārredzamākus, efektīvākus un pārveidojošākus pakalpojumus sabiedrībai.

Maha Bašri akcentēja saikni starp medijiem, informāciju, digitālo pratību un pilsonisko iesaistīšanos, kas ir būtiska demokrātijas un plurālistiskas sabiedrības uzturēšanai. Pašreizējā bagātīgās, sarežģītas informācijas vidē bibliotēkas var veicināt demokrātiju divos līmeņos: pasīvi – nodrošinot fizisku telpu, kurā ikvienam ir viegli pieejamas zināšanas un piekļuve jaunajām tehnoloģijām; un aktīvi – piedāvājot pakalpojumus, kas paplašina zināšanas un tādējādi veicina sabiedrības pilsonisko iesaistīšanos attiecīgajās kopienās.

Tetjanas Hrančakas, Lolitas Tomsones un Edgardo Sivaljero prezentētie praktiskie piemēri parādīja, cik svarīga ir Programmas 2030 un Ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) lokalizācija, lai sasniegtu iedarbīgus un vietēji nozīmīgus rezultātus:

Tethana Hrančaka stāstīja, kā pirms tūkstošiem gadu sabiedrības vitalitātei radītās bibliotēkas mūsdienās palīdz ukraiņiem izdzīvot kara apstākļos un nodrošina aizsardzību: fizisko, informatīvo, psiholoģisko, garīgo.

Lolita Tomsonē atgādināja, ka muzeji nav vecas vēstures kapsētas, kur valstiski svarīgi priekšmeti dodas pēdējā gaitā. Muzeji spēj vienot dažādas kopienas, izgaismot sarežģīto vēsturi un piedāvāt drošu satikšanās un brīvības telpu. Muzeji turas stipri arī grūtību priekšā.

Edgardo Sivaljero vēlreiz apliecināja, ka muzeju, arhīvu un bibliotēku krājumi ir sabiedrības zināšanas un atmiņa, kas palīdz saprast, kāds ir mūsu ceļš un kurp tas vedīs turpmāk. Informācija ir spēks, zināšanas ir spēks, un mobilā bibliotēka Galapagu salās ir labs veids, kā palīdzēt cilvēkiem saprast sevi un vietu, kurā viņi dzīvo. Pats pirmais solis lielo ideju īstenošanā ir mūsu pašu apņemšanās.

Galvenie secinājumi:

Muzeji un bibliotēkas Programmas 2030 un IAM īstenošanā palīdz dažādos veidos:

1. palīdz aizsargāt, attīstīt un darīt pieejamu kultūras un dabas mantojumu, kā arī atbalstīt mantojuma saglabāšanu un kopšanu visā pasaulē [IAM 2.5., 11.4., 14.2., 15.1., 15.5., 15.6.];
2. atbalsta kvalitatīvu izglītību un mūžizglītību [IAM 4.7, 4.A, 12.8, 13.3];
3. veicina kultūras līdzdalību visiem, kā arī aizsargā tiesības uz informāciju un vārda brīvību [IAM 1.4., 5.1., 10.2., 11., 7., 16.10.];
4. atbalsta ilgtspējīgu tūrismu [IAM 8.9.];
5. atbalsta pētniecību ilgtspējīgai attīstībai [IAM 9.1., 9.5., 17.6.];
6. pieņem ilgtspējīgas darba metodes un praksi (piemēram, IAM 4.4., 6.4., 7.2., 7.3., 8.8., 12.6., 12.7., 16.6.);
7. piedalās vietējās un starptautiskās partnerībās ilgtspējīgai attīstībai [IAM 17.16, 17.17].

Muzeji un bibliotēkas ir uzticami partneri Programmas 2030 ieviešanā:

IFLA [Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija]	ifla@ifla.org
EBLIDA [Bibliotēku, informācijas un dokumentācijas asociāciju Eiropas birojs]	eblida@eblida.org
ICOM [Starptautiskā muzeju padome]	https://icom.museum/en/
NEMO [Eiropas Muzeju asociāciju tīkls]	office@ne-mo.org
Latvijas Muzeju biedrība	muzeji@muzeji.lv
Latvijas Bibliotekāru biedrība	bibliotekarubiedriba@gmail.com
Latvijas Republikas Kultūras ministrija	pasts@km.gov.lv
Unesco Latvijas Nacionālā komisija	office@unesco.lv

Vairāk informācijas:

- IFLA Pasaules bibliotēku karte: <https://librarymap.ifla.org/>
- EBLIDA Pirmais Eiropas ziņojums (2020) – Ilgtspējīgas attīstības mērķi un bibliotēkas: <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Report-SDGs-and-their-implementation-in-European-libraries.pdf>
- Otrais Eiropas ziņojums par IAM un bibliotēkām: http://www.eblida.org/Documents/Second-European-Report-on-SDGs-in-Libraries_Full-Report2022.pdf
- UNESCO ieteikums par muzeju un kolekciju, to daudzveidības un lomas sabiedrībā aizsardzību un veicināšanu (2015): http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=49357&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- Starptautiskā Muzeju padome pieņem IAM kā savu ilgtspējīgas attīstības rīcības plānu <https://icom.museum/en/news/resolutions-adopted-by-icoms-34th-general-assembly/>
- Ilgtspējīgas attīstības mērķi: palīdzēt pārveidot mūsu pasauli, izmantojot muzejus (ICOM Voices): <https://icom.museum/en/news/the-sustainable-development-goals-helping-transform-our-world-through-museums/>
- “Mūsu kolekcijām ir nozīme”, Starptautiskais kultūras vērtību saglabāšanas un atjaunošanas pētījumu centrs (ICCROM): <https://www.iccrom.org/programmes/our-collections-matter>
<https://ocm.iccrom.org/>
- Muzeji un IAM: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2019/12/museums-and-the-sustainable-development-goals-2019.pdf>
- Ilgtspējīgas attīstības mērķu integrēšana galerijās, bibliotēkās, arhīvos un muzejos: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2021/11/mainstreaming-the-sustainable-development-goals-in-galleries-libraries-archives-and-museums-curating-tomorrow-2021.pdf>
- Muzeji un cilvēktiesības: cilvēktiesības kā sabiedrisko pakalpojumu pamats <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2020/12/museums-and-human-rights-2020.pdf>
- Muzeji un katastrofu riska samazināšana: <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2020/07/museums-and-disaster-risk-reduction-2020.pdf>
- Rīcība klimata uzlabošanai: rokasgrāmata galerijām, bibliotēkām, arhīviem un muzejiem <https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2022/03/action-for-climate-empowerment-curating-tomorrow-2022.pdf>
<https://curatingtomorrow236646048.files.wordpress.com/2022/03/action-for-climate-empowerment-curating-tomorrow-2022.pdf>